

Igra s kockami predšolskim otrokom ponuja raznolike priložnosti za učenje in spodbuja prav vsa področja otrokovega celostnega razvoja. Otroci v igri s kockami urijo finomotorične spretnosti in razvijajo moč svojih mišic z dvigovanjem, prenašanjem ter zlaganjem kock. Igra s kockami pomembno vpliva na razvoj socialnih spretnosti, ko se starejši predšolski otroci v skupni igri med seboj dogovarjajo prevzemanju različnih vlog pri gradnji, prav tako pa razmišljajo in se pogajajo o različnih idejah glede struktur, ki bi jih lahko zgradili in kateri materiali bi bili za to najbolj primerni. Med igro s kockami predšolski otroci raziskujejo, spoznavajo in primerjajo različne lastnosti predmetov oziroma kock in razvijajo matematične veščine, prav tako pa se učijo načrtovanja ter reševanja problemov. Poleg tega, da igra s kockami ponuja številne priložnosti za spodbujanje otrokovega kognitivnega razvoja, jo lahko izkoristite tudi za razvoj različnih področij govora, jezika in komunikacije.

RAZVOJ IGRE S KOCKAMI

Predšolski otroci v igri s kockami preidejo skozi različne stopnje, ki si sledijo v določenem

zaporedju. Pri tem lahko obstajajo določene individualne razlike med posameznimi otroki glede starosti, ko prehajajo na novo razvojno stopnjo, prav tako pa ni nenavadno, da se v svoji igri s kockami vračajo na prejšnjo stopnjo. Ne glede na prisotnost individualnih razlik med otroki v razvoju obstaja osnovna razdelitev okvirnih razvojnih stopenj igre s kockami, ki jo je priporočljivo poznati in tudi upoštevati v igri z otrokom.

Malčki sprva kock ne uporabljajo za grajenje, temveč jih predvsem raziskujejo (njihovo velikost, težo, barve in teksturo), prav tako pa se naučijo, kako jih držati ter prenašati naokoli. Pogosto kocke udarjajo skupaj ali pa raziskujejo, kakšen zvok oddajo, ko padejo na tla. Kasneje pričnejo v igri s kockami spoznavati odnos vzrok in posledica, učijo se osnovnih velikostnih izrazov ter prirejajo in razvrščajo predmete po njihovih istih lastnostih. Prve strukture, ki jih malčki pričnejo graditi, so različno visoki stolpi, prav tako pa se naučijo postavljanja kock vertikalno (v vrsto) na igralni površini. Med igro s kockami se razvija malčkova samozavest, ko na primer občuti ponos ob visokem stolpu, ki ga je zgradil čisto sam.

Med tretjim in četrtim letom starosti pričnejo otroci graditi različne mostove oziroma tunele, s katerimi povežejo stolpe ali vrste, ki so jih gradili že kot malčki. **Triletni otroci** se večinoma igrajo sami ali pa v bližini drugih otrok, v svojo igro pa dodajajo tudi različne figure in se pričnejo vključevati v igro pretvarjanja. **Okoli četrtega leta starosti** pričnejo kocke postavljati tako, da ustvarijo zaprt prostor in se pretvarjajo, da so zgradili na primer živalski vrt, v svojo igro pa pričnejo vključevati tudi zgodbo. Na tej stopnji se v igri s kockami učijo reševanja prvih problemov, ki nastanejo pri grajenju zaprtih prostorov, prav tako pa se učijo štetja ter drugih pomembnih matematičnih spretnosti. Poleg tega se učijo tudi različnih pojmov, s katerimi izražamo velikost in obliko.

Predšolski otroci, stari štiri in pet let, so v igri s kockami bolj izkušeni, prav tako pa je leta naprednejša in bolj organizirana v primerjavi z igro mlajših predšolskih otrok. Štiri- in petletniki pričnejo v igri s kockami združevati različne strukture, s čimer zgradijo kompleksnejše zgradbe, kot sta na primer grad ali pa celo mesto. Kocke pogosto premikajo in prilagajajo njihov položaj, da bi dosegli želen učinek. Pri tej starosti se pričnejo vključevati v skupinsko igro s kockami z drugimi otroki, pri čemer si pogosto dodeljujejo različne vloge pri grajenju, načrtujejo in razmišljajo o najbolj uporabnih materialih za grajenje tega, kar so si zamislili, prav tako pa delijo svoje ideje za igro med seboj. V igro pogosto vključujejo različne figure, kot so osebe, živali in vozila, s katerimi se vključujejo v igro pretvarjanja oziroma domišljijsko igro. Zgodbo, ki spremlja njihovo igro, pogosto prilagodijo zgrajenim strukturam. Poleg različnih matematičnih spretnosti se **starejši predšolski otroci** v igri s kockami učijo tudi različnih spretnosti s področja znanosti, kot sta na primer gravitacija in ravnotežje.

SPODBUJANJE RAZLIČNIH PODROČIJ RAZVOJA GOVORA, JEZIKA IN KOMUNIKACIJE MED IGRO S KOCKAMI

Med igro s kockami lahko z ustvarjanjem različnih **komunikacijskih priložnosti** mlajše predšolske otroke spodbudite k vzpostavljanju interakcije in komunikacije. Malčku dajte le nekaj kock, ostale pa obdržite. Vedno, ko bo otrok želeli novo kocko, vas bo moral zanjo prositi bodisi z uporabo geste oziroma besede bodisi z uporabo kratkega stavka. Kocke lahko

pospravite v plastično škatlo s pokrovom, ki je otrok brez vas ne zmore odpreti in počakajte, da vas prosi za pomoč. Pri tem mu nudite ustrezen model izjave, upoštevajoč njegovo trenutno stopnjo razvoja govorno-jezikovne komunikacije.

Dojenčki med šestimi in dvanajstimi meseci starosti radi zlagajo kocke v najrazličnejše posode, zato lahko pri mlajših predšolskih otrocih kocke uporabite v igri s škatlo. V trgovinah obstaja kar nekaj različnih igrač, ki so namenjene razvrščanju različnih oblik (na primer razvrščanje kock, valjev, zvezd itd. v pripadajoče odprtine na škatli), vendar lahko enostavnejšo različico te igre naredite sami doma. Uporabite škatlo, ki ima na sredini pokrov (kot je na primer prazna škatla za vlažne robčke) ali manjšo odprtino (kot je na primer prazna škatla od običajnih robčkov), kamor lahko malček bodisi pospravi kocke bodisi jih vzame ven. Tovrstna aktivnost je uporabna za učenje **stalnosti predmeta**, tj. razumevanje, da predmet obstaja kljub temu, da ga v danem trenutku ne vidimo, kot tudi za učenje odnosa **vzrok in posledica**, tj. razumevanje, da ima vsako dejanje določeno posledico (na primer, da otrok razume, če postavi kocko v škatlo, le-ta izgine oziroma je več ne vidi) ter **reševanje problemov** (na primer, ko otrok prične razmišljati, kako bi v škatlo pospravil kocko nenavadne oblike). Igro lahko naredite še bolj zanimivo in zabavno, če škatlo s kockami tresete in ob tem komentirate, kaj počnete, k tresenju škatle pa spodbudite tudi otroka. Prav tako pa lahko tudi potrkate na škatlo, v kateri se nahajajo kocke in ob tem uporabite onomatopejo TOK TOK TOK!

Izbiranje je ena izmed zgodaj razvijajočih se veščin, ki malčkom in tudi starejšim predšolskim otrokom omogoča sprejemanje odločitev in večjo kontrolo nad dogajanjem v okolju, prav tako pa lahko z nudenjem izbire vplivate na razvoj različnih področij govora, jezika in komunikacije. Otroku na izbiro najprej ponudite dve kocki, ki sta lahko različnih barv, velikosti ali oblike, kasneje pa mu lahko na izbiro ponudite tudi tri ali več kock. Kocke, ki jih ima otrok na izbiro, vedno pokažite in poimenujte oziroma poimenujte njihovo lastnost, na podlagi katere se otrok odloča (na primer: »Ali bi imel *veliko* ali *majhno* kocko?«). Ko otrok opravi izbiro bodisi s kazanjem na želeno kocko bodisi z uporabo besede, fraze ali kratkega stavka, mu dajte kocko, ob tem pa uporabite slovnično pravilno izjavo, s katero otroku nudite ustrezen verbalni model, ki se nahaja stopnjo višje od otrokove trenutne stopnje razvoja govorno-jezikovne komunikacije.

Z nudenjem izbire pomagate tudi pri **širjenju besedišča**, saj otrok sliši ciljno besedo večkrat, hkrati pa jo tudi vidi, kar mu olajša razumevanje pomena te besede. Igra s kockami omogoča številne priložnosti za učenje različnih novih in otroku še nepoznanih besed, kot so na primer različni glagoli (na primer *zgraditi*, *podreti*, *pasti* ...), pridevniki (na primer *visoko* in *nizko*, *veliko* in *majhno*, *dolgo* in *kratko*, *gladko* in *hrapavo* ...), predlogi (na primer *v*, *na*, *pod* ...), kot tudi števila in količinski pojmi ter izrazi, s katerimi poimenujemo barve.

Igra z barvnimi kockami omogoča različne priložnosti za razvoj **prepoznavanja in poimenovanja različnih barv**. Malčki okoli osemnajstega meseca starosti že pričnejo opažati podobnosti in razlike v obliki, barvi ter teksturi različnih predmetov, vendar zmorejo barve pravilno poimenovati šele kasneje. Otroka lahko spodbudite, da razvrsti kocke na različne kupčke glede na barvo, kar zmorejo pravilno izpeljati med drugim in tretjim letom starosti. Kocke pogosto vključujejo različne odtenke določene barve, kar lahko pri nekoliko

starejših otrocih izkoristite za pogovor o *svetlih* in *temnih barvah*, pri mlajših pa spodbujate razvrščanje kock po barvah, ki so si podobne, vendar niso povsem enake (na primer otrok razvrsti vse odtenke *modrih* kock na isti kupček). Otroci sprva pričnejo prepoznavati barve po asociacijah (na primer *rumena* kocka je take barve *kot sonce*), kasneje pa po imenu barve. Prepoznavanje barv lahko med igro z barvnimi kockami spodbujate tako, da sami poimenujete barve kock, s katerimi se z otrokom igrata, oziroma otroka prosite, da poišče kocko določene barve. Kasneje, ko otroci pravilno prepoznavajo različne barve, jih zmorejo tudi samostojno poimenovati, pri čemer jih večina otrok sprva poimenuje po asociacijah, šele kasneje pa z imenom. Med igro s kockami lahko poimenovanje barv bodisi po asociacijah bodisi po imenu spodbujate na različne načine: na primer, če z otrokom gradite visok stolp, ga lahko vprašate, kakšne barve bo stolp, če gradite dom za različne figure, ki jih uporabljate v igri, kot je na primer žirafa, ga lahko vprašate, kakšne barve hiša bi bila žirafi všeč itd.

Predlogi so besedne vrste, s katerimi opisujemo položaj oziroma lokacijo določenega predmeta ali osebe. Razumevanje predlogov se prične razvijati že zelo zgodaj in večina malčkov pri treh letih v svojem govoru pravilno uporablja nekaj osnovnih predlogov. Med igro s kockami lahko pri predšolskih otrocih razvijate **razumevanje in tudi izražanje različnih predlogov**, kot so *na*, *v* in *pod*, kot tudi *za*, *pred*, *ob* ter *med*. Pri razumevanju predlogov otroku pomagajte tako, da bodisi sami postavite kocko na določeno mesto in komentirate, kje se nahaja, bodisi komentirate položaj kocke, ki jo je nekam postavil otrok. Kadar skupaj z otrokom gradite visok stolp, med igro vedno znova uporabljajte predlog *na* (na primer: »Daj kocko *na* stolp!« ali »Daj še eno kocko *na* stolp!«). Nekaterim otrokom olajša razumevanje pomena predloga uporaba gest kot tudi dodatnih besed, kot so *zgoraj*, *spodaj* ali *notri* (na primer: »Daj kocko *gor na* stolp!«). Kasneje, ko otrok dobro razume pomen določenega predloga, ga spodbudite, da ga uporabi tudi v svojem izražanju, tako da ga vprašate, kje se nahaja določna kocka ali figura, ki jo lahko poleg kock uporabljate v vaši igri, lahko pa otroka tudi spodbudite, da vam sam zastavlja navodila, kam postaviti določeno kocko ali figuro.

Med igro s kockami lahko razvijate otrokovo **razumevanje in sledenje navodilom**. Sprva zmorejo mlajši predšolski otroci izpeljati enostavna, enodelna navodila, malčki med letom in pol ter drugim letom starosti pa že zmorejo pravilno izpeljati navodila, sestavljena iz dveh korakov. Kasneje zmorejo otroci pravilno izpeljati tudi zahtevnejša navodila, sestavljena iz treh korakov, ki vključujejo različne lastnosti predmetov (na primer *barvo* predmeta ali pojem, s katerim izražamo *velikost*), kot tudi navodila, ki vključujejo časovno zaporedje (na primer: »Preden daš na stolp rdečo kocko, daj gor modro kocko!«). Pri starejših predšolskih otrocih lahko razvijate razumevanje in sledenje navodilom v igri z magnetnimi ali lego kockami tako, da jim predložite načrt, po katerem sestavijo določeno strukturo. Veliko setov lego kock ima tovrstne načrte že priložene, lahko pa jih izdelate tudi sami (na primer slikate posamezne korake sestavljanja in slike razvijete oziroma natisnete ali pa posamezne korake narišete). Ko otrok sestavi strukturo po načrtu, najprej opišite vse korake, ki jih je naredil pri grajenju te strukture, nato pa ga lahko prosite, da vam poda ustna navodila, da enako strukturo sestavite tudi sami iz svojega seta kock, s čimer spodbujate njegovo izražanje in podajanje navodil.

Igro s kockami lahko kombinirate tudi z drugimi igralnimi seti, kot so na primer živali ali različne figure, in s tem spodbujate razvoj **simbolne igre** ter tudi **igre pretvarjanja**

oziroma domišljijske igre. O simbolni igri govorimo takrat, ko otrok v igri uporabi določen predmet, dejanje ali idejo tako, da predstavlja nekaj drugega (na primer, otrok potiska kocko na tleh in se pretvarja, da je avto, ali pa prisloni kocko na svoje uho in se pretvarja, da je kocka telefon). Za razvoj simbolne igre lahko med igro s kockami iz le-teh izdelate vlak in ga vozite po igralni površini, ob tem pa uporabite onomatopejo ČU-ČU! Kadar otrok s kockami zgradi hišo, lahko dodate otrokove najljubše figure in jih vključite v igro s hišo, s čimer spodbujate razvoj domišljijske igre.

Viri:

Cohen, E. (2017). *Playing With Purpose: Blocks.* Pridobljeno s https://www.tandemspeechtherapy.com/2017/11/09/playing-with-purpose-blocks/

Marikar, A. (2014). *Ways to Play and Learn with Wooden Blocks [Bigjiks Play Control].* Pridobljeno s http://intheplayroom.co.uk/2014/04/29/bigjigs-play-patrol-wooden-blocks/

Tokarz, B. (2008). Block play: it's not just for boys anymore. *Exchange, May/June 2008,* 68-71. Pridobljeno s http://elmscourse.org/general_course_documents/Reader/Reader_Session_14_Block_Play_Its_Not_Just_for_Boys_Anymore_article.pdf

Why is Block Play Important for Toddlers and Preschoolers? What are they learning? (b.d.). Pridobljeno s https://www.ucy.ac.cy/nursery/documents/Why_is_Block_Play_Important_for_Toddlers_and_Preschoolers.pdf